

جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۴۰۳، دوره ۶، شماره ۴، صص ۸۸۸-۸۶۶

ارزیابی سیما و منظر شهر اردبیل با تاکید بر ورودی های شهر^۱

ژیلا فرزانه سادات زارنجی^۱، محمدحسن یزدانی^{۲*} مهدی خاک زند^۳ شیوا ولایتی^۴

۱- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق

اردبیلی، اردبیل، ایران

۲- استادگروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی،

اردبیل، ایران yazdani@uma.ac.ir

۳- دانشیار معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران

۴- استاد یار گروه معماری و طراحی شهری، موسسه آموزش عالی نبی اکرم (ص)، تبریز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۹

چکیده

ورودی های شهر به عنوان یکی از مهم ترین ارکان سیما و منظر شهری می باشد اما هم اکنون شاهد شهرهایی هستیم که اثری از یک فضای ورودی، با خصوصیات مطلوبی که که باید داشته باشد دیده نمی شود. شهرداری اردبیل نیز در زمره آنها قرار می گیرد علی رغم اینکه این شهر از جمله شهرهای تاریخی می باشد که در تمام اوقات سال پذیرای هزاران گردشگر و شهروند است. اما نابه سامانی ها و نارسایی های متعددی در سیما و منظور ورودی های این شهر نمایان است که قابل اغماض نیست. در این راستا هدف پژوهش حاضر ارزیابی سیما و منظر شهرداری اردبیل با تاکید بر ورودی های شهر می باشد بدین منظور از روش توصیفی-تحلیلی مبتنی بر مطالعات کتابخانه ای و بررسی های میدانی استفاده گردید. در این خصوص جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و از آزمون t تک نمونه ای بهره برده شده است. جامعه آماری پژوهش افراد ساکن در ورودی های شهرداری اردبیل بوده است. یافته های پژوهش نشان داد میانگین بعد عینی به تفکیک هر یک از ورودی های مورد مطالعه حاکی از آن است ورودی تبریز- اردبیل نسبت به سایر ورودی ها در وضعیت نسبتا مطلوب و ورودی میدان ایثار در وضعیت نامطلوب قرار دارد. در خصوص بعد ادراکی- ذهنی نیز ورودی تبریز- اردبیل وضعیت نسبتا مطلوب دارد و ورودی میدان فاطمیون در وضعیت نامطلوب قرار دارد. در یک نتیجه گیری کلی می توان اذعان نمود به جز ورودی تبریز- اردبیل (میدان بسیج) که در وضعیت نسبتا مطلوب قرار دارد، سایر ورودی های هدف در هر دو بعد عینی و ادراکی- ذهنی میانگین کمتر از حد متوسط (۳) کسب کرده اند که وضعیت نامطلوب آنها را توجیه می نماید. لذا مدیریت و ساماندهی این ورودی ها از سوی برنامه ریزان و مدیران شهری ضروری می باشد.

واژگان کلیدی: سیما، منظر، ورودی شهر، شهرداری اردبیل

^۱ مقاله حاضر مستخرج از رساله دکتری خانم ژیلا فرزانه سادات زارنجی تحت حمایت مالی شهرداری اردبیل می باشد.

شهر به عنوان بارزترین جلوه‌ی تمدن در طول تاریخ طولانی تکامل در بستر تاریخی و سرزمینی ایران همواره بازتابی از مبانی فکری و اندیشه‌ی ایرانیان در نظم دادن فضای سکونت جمعی خود بوده است. شهر در فرهنگ ایرانی مفهومی جامع و مشتکل از ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، تاریخی و طبیعی است. بنابراین، لزوم ساماندهی و مناسب سازی محیط به ویژه سیمای شهری بیشتر نمایان می‌گردد. سیمای شهر گویای فرهنگ و نگرش مردم آن شهر است (ادوارد، ۱۳۸۴: ۶۵). بنابراین، لزوم ساماندهی و مناسب سازی محیط و به ویژه سیمای شهری بیشتر نمایان می‌گردد. سیمای شهر گویای فرهنگ و نگرش مردم آن شهر است. معیار فرهنگی، سلیقه‌ی شخصی، تفکر و امکانات نهادهای اجتماعی در یک شهر تعیین کننده‌ی نمای ظاهری شهری و بالطبع طراحی شهری است. بحث سیمای شهر جای خاصی را در مطالعات و طراحی‌های شهری به خود اختصاص می‌دهد. امروزه هر کسی در ساخت و ساز بر روی قطعه‌ای از زمین به در آمد ناشی از آن توجه می‌کند، در حالی که تاثیر ساخت و ساز را بر روی ساختار پیرامون آن نادیده می‌گیرد (ملکی و احمدی، ۱۳۹۲: ۲). امروزه یکی از مهم ترین مسائلی که نظر معماران، برنامه ریزان و طراحان شهری را به خود معطوف نموده است، مسئله لزوم ارتقاء کیفیت دید و منظر شهری در چارچوب مؤلفه بصری-زیبایی شناسی کیفیت محیط است. امری که به نظر می‌رسد نه به تنهایی، بلکه در کنار ارتقا دیگر مؤلفه‌های کیفیت محیط چون مؤلفه‌های عملکردی-فعالیتی، معنایی-ادراکی و زیست محیطی، می‌تواند زمینه ارتقاء کیفیت محیط در عرصه‌های عمومی شهر را فراهم آورد (ابراهیم زاده و کماسی، ۱۳۹۳: ۵۸). در این میان ورودی‌های شهر به عنوان مهم ترین اجزای سیما و منظر شهری می‌باشند که بیش از همه به مقوله‌ای فراموش شده تبدیل گشته و هم اکنون در اکثر شهرهای کشور ما اثری از یک فضای ورودی با تمامی خصوصیتی که باید داشته باشد دیده نمی‌شود (زکی زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۴۵). این بدین معناست که ورودی شهرهای معاصر در تعارض با هویت اصلی خود دچار گسیختگی عملکرد و معنایی شده و فضایی غیرقابل انتظار برای مراجعین به شهر فراهم آمده است (باقری و منصوری، ۱۳۹۷: ۷). به گونه‌ای که این فضاها با سازمان و ساختار فضایی و کالبدی منفصل، پراکنده، بدون انسجام و فاقد هویت، به عنوان حیاط خلوت شهر به تبعیدگاه صنوف مزاحم و بدمنظر شهری بدل شده اند (طاهری برونجی، ۱۳۹۰: ۴).

بدین نحو فضاهای ورودی شهرها به عنوان مکانی که می‌بایستی معرف شهر باشد و یا به عبارتی ویتترین نمایش هویت شهر و ارزش‌های نهفته در آن باشد، به دلایلی از قبیل گسترش و توسعه بی‌رویه شهر و شهرنشینی، ارائه طرح‌های نامناسب شهری، توجه نکردن به الگوهای توسعه فضایی مناسب و موارد دیگری نظیر اینها سبب شده تا ورودی اکثر شهرها بدون هیچ گونه طراحی ویژه و مشخصی رها شده و به عبارت دیگر: فضاهای ورودی قدیمی شهرها به دست فراموشی سپرده شده اند که این امر باعث ایجاد ضعف و نارسایی در شکل و محتوای فضاهای ورودی شهرها شده و این فضاها را دچار مشکلات و نابسامانی‌های متعدد کرده است. به گونه‌ای که به حال خود رها کردن این فضای مهم توسط مدیران و مسئولان شهری و قائل نبودن جایگاهی مناسب برای آن در انواع طرح‌های توسعه شهری، زمینه‌های تخریب

بیشتر آنها را رقم خواهد زد و این همان معضل بحران هویت است که گریبان فضاهاى ورودى شهرها را گرفته است (قريب، ۱۳۸۲: ۲۹).

هم اکنون شاهد شهرهایی هستیم که اثرى از یک فضای ورودى، با خصوصیات مطلوبی که باید داشته باشد دیده نمى شود. شهرازدبیل نیز در زمره آنها قرار مى گیرد علی رغم اینکه این شهر از جمله شهرهای تاریخی مى باشد که در تمام اوقات سال پذیرای هزاران گردشگر و شهروند است. اما نابه سامانی ها و نارسایی های متعددی در سیما و منظر ورودى های این شهر نمایان است که غیر قابل انکارپذیر است. لذا در این پژوهش ارزیابی و تحلیل سیما و منظر ورودى های شهر اردبیل پرداخته شده است. همانطور که پیش تر بدان اشاره شد تداوم وضعیت نابه سامان و نامطلوب ورودى های شهرازدبیل مى تواند با تأثیرات منفی بر جایگاه اجتماعى و فرهنگى و اقتصادى این شهر همراه بوده و در حقیقت بی توجهی به این امر موجب خدشه دار شدن هویت شهر به ویژه برای گردشگران گردد. از این رو هدف پژوهش حاضر ارزیابی سیما و منظر شهر ورودى های شهر اردبیل در راستای ارتقای کیفی آن ها مى باشد.

مبانی نظری پژوهش

سیما و منظر شهری به دلیل ابعاد مختلفی که دارد، همواره مورد توجه صاحب نظران حوزه های مرتبط با منظر شهری بوده است. منظر شهری وابسته به دو بعد اصلی عینی و ذهنی است. بر این اساس منظر شهری در ایران یک پدیده ی عینی و ذهنی است که ساختار اجتماعى و فضایی دارد. توجه به این ابعاد و مبنا قرار دادن این دو بعد در طراحی ها و طرح های شهری باعث ایجاد مناظر عینی و ذهنی مطلوب با کیفیت بالا مى شود (اهری، ۱۳۹۵: ۹). مقوله منظر شهری از مهمترین مباحث و مسایل مورد توجه معماران، طراحان شهری، برنامه ریزان شهری، معماران منظر، طراحان محیط روانشناسان محیط به شمار مى رود به گونه ای که چیزی فراتر از یک موضوع برنامه ریزی و طراحی شهری بوده و در حال حاضر جهت گیری طراحی و برنامه ریزی شهری در حوزه های مختلف از جمله منظر شهری در راستای رسیدن به توسعه پایدار است (کیانی و سالاری سردری، ۱۳۹۰: ۲۷). سیمای شهر، ترکیب ظاهر ساختمان ها و فضای بین آن ها یا فضاهاى درون شهرها است که شامل همه عناصرى مى شود که در ترکیب با یکدیگر جلوه ظاهرى آن فضا را مى سازند و شامل عناصرى چون: سیمای زمین، سیمای جداره ها، جلوه ظاهرى فعالیت های در حال انجام در فضای شهر، نمود ظاهرى انسان ها و جلوه ظاهرى کلیه الحاقات ثابت و منظر یک شهر مجموعه ای از عوامل طبیعى و مصنوعى است که تحت تأثیر ویژگی های خاص طبیعى، فرهنگى، اجتماعى و اقتصادى آن شهر خاص شکل گرفته و محل به عینیت درآمدن مشخصات خاص آن شهر است (Cullen, 1961: 17). منظر شهری به عنوان مقوله ای مطرح در کیفیت و مطلوبیت شهرها، واقعی و عینی بوده و حاصل مشاهده و درک مظاهر گوناگون و ملموس شهر اعم از بناها، فضاها، فعالیت ها، صداها، بوها هنگام مواجه شهروند با پدیده شهر در مقیاس های مختلف، اعم از دیدن شهر از دور دست یا هنگام قرار گرفتن در شهر و یا حتى

استقرار در بناها است (محملی ایننامه، ۱۳۹۰:۹۶). یک شهر درست مثل یک تابلوی نقاشی است، با این تفاوت که به اندازه ی نصف یک اثر هنری به آن پرداخته می شود و برای نصف دیگر آن باید این اثر را مانند یک گیاه دانست که نسبت به شرایط محیط زیست خود نیاز به قوانین و قواعد رشد دارد. منظر شهری به عنوان مفهومی از شهر که توسط شهروندان و بر اساس تجربه ی آنها از مکان پدید می آید، پدیده ی سیالی است که با شناخت تجربه ی ساکنان از فضای شهر شکل می گیرد و مهمترین نقش آن فراهم آوردن امکان قرائت کلیت شهر به مثابه ی یک متن است. فهم منظر شهری مانند نظامی از نشانه ها که قادر به پیام رسانی در زمینه های گوناگون باشد، امکان قرائت و خوانش متن شهر و کشف یا تأویل معانی آن را فراهم می آورد (ملکی و احمدی، ۱۳۹۲:۳).

اهمیت سیمای شهری (بصری) از آن روست که امکان قرائت محیط را به مثابه یک متن فراهم می آورد. تنها در آینه سیمای شهری است که ابعاد ناملموس منظر شهری نظیر حیات مدنی، فقر و غنا، سلطه نهادها و ارزش های معین، سلاطین زیبایی شناختی خرده فرهنگ ها، عمق تاریخی شهر، میزان ایمنی و امنیت جامعه، چگونگی احترام به قراردادهای اجتماعی و غیره از طریق نظامی از نشانه ها امکان تجلی و بروز یافته و ارزیابی مثبت و منفی را میسر می سازد. بنابراین می توان سیمای شهری را مجموعه پیچیده ای از نشانه های کالبدی دانست که خوانش و مطالعه آنها می تواند ویژگی های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع را به منصف ظهور رساند. سیمای محیط های سکونتگاهی به مثابه زمینه ای عمل می کند که ادراک، شناخت و ارزیابی محیطی شهروندان و بازدیدکنندگان را فراهم می آورد و در نتیجه این فرایند خوانش منظر شهری شکل می گیرد (مقصودی و همکاران، ۱۳۹۹:۶۸). با توجه به آنچه که بیان شد می توان اذعان نمود در واقع، سیمای شهر ماهیتی پویا دارد و منظر شهری، همه اطلاعات بصری قابل ادراک از فرم و شکل شهر که ناظر از فاصله دور از یک نقطه خاص مکان ها و عرصه های عمومی دریافت می کند (Cullen, 1961:17). سیمای شهری یکی از موضوعاتی است که در ارتباط نزدیک با مفهوم منظر شهری قرار می گیرد. به عبارت دیگر، سیمای شهر را باید یکی از اجزای تشکیل دهنده منظر شهری برشمرد (مقصودی و همکاران، ۱۳۹۹:۶۸). از آنجائی که شهر را موجودیتی می دانیم که همچون دیگر کل ها رشد می کند. برای ورود به مجموعه منظم و زنده شهر باید مفصلی که میان پیکر شهر و بافت حومه ای قرار دارد را طی کرد. این عضو میانی نه حومه است و نه شهر بلکه مرحله انتقالی میان این دو است. اندازه این عضو بستگی تنگاتنگی با گستردگی حدود شهر و حجم آمد و شد (مسافر و کالا دارد (قوام پورریا، ۱۳۸۵:۲۴). ورودی به عنوان یکی از نشانه های شهر، نمایگر هویت شهر در ذهن بازدیدکنندگان آن است. از این رو به تبعیت از شرایط حاکم بر ماندگاری و خاطره انگیزی اولین برخورد برای یک بازدیدکننده جزو موثرترین فضاهای شهری است که حجم زیادی از خاطرات ذهن بازدیدکنندگان را تشکیل می دهد و تاثیر زیادی در نوع برداشت افراد از یک شهر دارد. به واقع فضای ورودی به مثابه یک مفصل است و نه یک خط و مرز. از این رو همانند هر مفصل دیگری لازم است دارای طیفی از زمان و سلسله مراتب

میان دو عرصه باشد. ورود از طریق عبور از یک مسیر در درن سلسله فضاهایی صورت می‌گیرد که به تدریج از بیرون به درون از عمومی بودن فضاها کاسته شده خصوصی بودن آن اضافه می‌شود (خطیبی و رضایی، ۱۳۹۲: ۳). بنابراین فضای ورودی، چه در بنا و چه در شهر، می‌تواند به عنوان بستری برای یک تجربه مطبوع انسانی عمل کند ورود و خروج را آگاهانه نماید (قدمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۸۳). ورودی به عنوان یکی از نشانه‌های شهر، نمایگر هویت شهر در ذهن بازدیدکنندگان آن است. از این رو به تبعیت از شرایط حاکم بر ماندگاری و خاطره‌انگیزی اولین برخورد برای یک بازدیدکننده جزو مؤثرترین فضاهای شهری است که حجم زیادی از خاطرات ذهن بازدیدکنندگان را تشکیل می‌دهد و تأثیر زیادی در نوع برداشت افراد از یک شهر دارد. به واقع این فضاها به مثابه یک مفصل است و نه یک خط و مرز. از این رو همانند هر مفصل دیگری لازم است دارای طیفی از زمان و سلسله مراتب میان دو عرصه باشد. ورود از طریق عبور از یک مسیر در درون سلسله فضاهایی صورت می‌گیرد که به تدریج از بیرون به درون از عمومی بودن فضاها کاسته شده بر محرومیت و خصوصی بودن آن اضافه می‌شود (حسینی و حبیبی، ۱۴۰۰: ۲۴).

پیشینه پژوهش

باتوجه به اینکه ورودی شهر اولین مکانی است که تصور ذهنی مخاطبان از شهر را شکل می‌دهد بنابراین ارتقای کیفیت آنها به عنوان یکی از مهم‌ترین رکن فضاهای شهری، از مهم‌ترین چالش‌های فراروی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری می‌باشد. در همین راستا مطالعات متعددی از سوی پژوهشگران انجام شده است که در ادامه به صورت اجمالی به گزیده‌ای از آنها پرداخته می‌شود:

لینچ (۱۹۶۰) در کتاب خود با عنوان "سیمای شهر" به منظر ذهنی شهر اشاره کرده و آن را به پنج عامل راه‌ها، گره‌ها، لبه‌ها، نشانه‌ها و حوزه‌ها تقسیم می‌کند. کالن (۱۹۶۱) در کتاب خود با عنوان "گزیده منظر شهری" منظر شهری را هنر یکپارچگی بخشیدن بصری و به مجموعه ساختمان‌ها، خیابان‌ها و مکان‌هایی می‌داند که محیط شهری را می‌سازد. مشیری و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان "مقایسه تطبیقی منظر بافت‌های شهر بر اساس شاخص‌های مبلمان شهری، (مطالعه موردی شهر بهشهر)" به این نتیجه رسیدند که مبلمان شهر بهشهر منطبق با شرایط اقلیمی و فرهنگ بومی و متناسب با عملکرد فضا و نیاز شهروندان نیست. وانگ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان "مطالعه موردی در مورد چشم‌انداز ورودی یوهانگ بزرگراه شانگ‌های هانگژو در پس‌زمینه شهر پارک" به ارزیابی نقش پارک‌ها در چشم‌انداز ورودی شهر پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان داد پارک در ورودی شهر با زندگی شهروندان آمیخته می‌شود و به این ترتیب انسان، شهر، محیط زیست و صنعت به‌طور هماهنگ یکپارچه می‌شوند.

ثبوتی و سیما (۱۳۹۰)، در پژوهشی به اثرات نامطلوب ورودی‌های شهر در ایران و ضرورت اصلاح آن پرداخته و فضای ورودی شهر زنجان (مسیر آزادراه تهران-زنجان) به صورت گرافیکی طراحی شده است. قدمی و همکاران (۱۳۹۰)، در

پژوهشی به بررسی کیفیت کالبدی و کارکردی مبادی ورودی شهر (نمونه مورد مطالعه: شهر بابلسر) به بررسی کیفیت کالبدی و کارکردی مبادی ورودی شهر بابلسر به عنوان یک شهر توریستی و دانشگاهی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد کیفیت مبادی ورودی بابلسر از سمت بابل به عنوان یکی از اصلی ترین مبادی ورودی شهر مذکور به لحاظ کیفیت عملکردی کاربری های هم جوار از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. شکوهی و مجتبی زاده (۱۳۹۰)، در پژوهشی به بررسی هویت در منظر ورودی شهرها (نمونه موردی: ورودی جنوبی شهر زنجان) پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد این ورودی به لحاظ داشتن عناصر هویت زا از لحاظ کالبدی، تاریخی و مذهبی و... از موقعیت مناسبی برخوردار بوده اما سلسله مراتب ورود به شهر در آن رعایت نشده است و همچنین نیاز به ساماندهی از لحاظ بیشتر شدن هویت محدوده وجود دارد. کیانی و سرگزی (۱۳۹۲)، در پژوهشی با بررسی بررسی سیما و منظر محور ورودی زاهدان در شهر زابل از جنبه زیبایی شناسی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد بر اساس شاخص سازگاری کاربری های اراضی، ۲۴ درصد کاربری ها در قسمت ورودی زابل-زاهدان ناسازگارند. پوشش گیاهی در این ورودی بسیار ضعیف، آشفتگی بصری زیاد بوده و ۶۲/۴ درصد واحدهای همجوار ورودی بدون نما و یا تکمیل نشده هستند. ترابی و سیما (۱۳۹۳)، در پژوهشی به بررسی طراحی ورودی شهر با رویکرد هویت بخشی به فضای شهری (نمونه ورودی شرقی شهر زنجان) پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد فضای ورودی شهر نیازمند ایجاد سلسله مراتب در مسیر حرکتی جریان ورود به شهر می باشد تا از یک مرتبگی ورود به شهر و مواجه ناگهانی دو عرصه با هم جلوگیری شود و توجه به حوزه های واسط فضای خارج شهر به فضای داخل شهر بهترین ابزار برای دستیابی به این امر است. لیکتوهی و صبور (۱۳۹۳)، در پژوهشی به بررسی ساماندهی ورودی شهر تبریز، تحلیل کلیدی گذشته و حال پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد ورودی شهر تبریز از وضعیت مناسبی برخوردار نمی باشد و اساسی ترین مسئله آن مشکل هویتی و عدم وجود شاخصه های هویتی شهر می باشد. معینی فر و شجاعی (۱۳۹۴)، در پژوهشی به بررسی بهسازی منظر ورودی با هدف ارتقاء حس دعوت کنندگی (محدوده مورد مطالعه: جلوخان مسجد النبی تا ورودی بازار قزوین) پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد با بهبود برخی از مولفه های عینی مانند: کف و جداره (کالبدی)، تمیزی، تنوع فرم و فضای سبز و تقویت برخی از مولفه های ذهنی: مانند علاقه مندی، خاطره انگیزی و... موثر در ارتقاء حس دعوت کنندگی و لحاظ نمودن آن ها در طراحی جلوخان مسجدالنبی تا جلوخان بازار قزوین به عنوان کاربری های مذهبی و تجاری شاخص از فرسودگی کامل آن ها جلوگیری کرده و در ارتقاء حس دعوت کنندگی فضای ورودی موثر بود. براتی و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی به بررسی نماد ورودی شهرها بر مبنای مولفه های کالبدی طراحی در ورودی شرقی شهر قزوین پرداختند. آنها بر اهمیت قرارگیری نشانه ها و نمادها در ورودی شهرها به عنوان مهمترین مکان تأکید کردند و سه مشخصه زیبایی، خوانایی اثر و معرف شهر بودن را شناسایی نمودند. باقری و منصور (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی ورودی شهر به مثابه عنصری جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری پرداخته اند. نتایج پژوهش نشان داد ورودی، دریچه ای برای ادراک منظر شهر است و عنصری جهت ایجاد هویت

مستقل برای منظر شهری و ادراک ورودی نیاز به توجه به بعد معنایی حضور در کنار بعد فیزیکی دارد. در این پژوهش تأکید شده که ورودی ضمن تشخیص کالبدی لازم است تا تشخیص معنایی نیز داشته باشد. ماستیانی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی تطبیقی الزامات ساماندهی کالبدی- فضایی مبادی ورودی شهرها از دیدگاه گروه استفاده کننده با مدل مکان پایدار (جنوب شرق تهران) پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد توقعات و نیازهای استفاده کنندگان با مؤلفه های تئوری مکان پایدار همخوانی لازم را دارند لذا این تئوری می تواند کاربست مناسبی در راستای هدایت جریان کلی ساماندهی این فضاها داشته باشد. خدای پور و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی ارزیابی مولفه های تاثیرگذار بر ارتقاء هویت منظر معماری در نماهای معاصر پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد هویت منظر معماری به معنای مجموعه ویژگی هایی است که در طول زمان حضوری مداوم در تعریف سیمای معماری داشته و علاوه بر پاسخگویی به تغییرات و نیازهای جدید در امتداد تاریخ خود قرار گیرد. قافله باشی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی سنجه های کیفی منظر شهری با توجه به باغ های سنتی (مطالعه موردی: شهر قزوین) پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد احیاء باغات سنتی در ارتقاء کیفیت سیما و منظر شهری نقش اساسی دارد، همچنین حفاظت از آنها نیز در ارتقاء و توسعه ی پایداری وضعیت زیست محیطی شهر قزوین اهمیت حیاتی دارد. اسدی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان "نقش شهرداری در طراحی معماری سبز محیط های شهری با رویکرد ایرانی- اسلامی" به این نتیجه رسید حیا و باز نمایی هویت اسلامی- ایرانی در معماری و منظر شهر، ترویج سبک زندگی ایرانی- اسلامی در میان شهروندان، هویت بخشی و زیباسازی سیما و منظر شهری، ترویج ساختار کالبدی - فضایی فرهنگ ایرانی- اسلامی و ارتقای سرمایه های فرهنگی و اجتماعی شهروندان از جمله برنامه های راهبردی است که شهرداری می تواند نقش اساسی داشته باشد. با عنایت به مطالعات انجام شده می توان گفت پژوهش های انجام شده بیشتر از بعد عینی به بررسی سیما و منظر ورودی های شهر پرداخته اند. لذا پژوهش حاضر بر آن است که سیما و منظر ورودی های شهرداری را از جنبه عینی و ادراکی - ذهنی مورد واکاوی قرار دهد و این مورد وجه تمایز پژوهش پیش رو را با سایر پژوهش ها نمایان می سازد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر ماهیت کاربردی و از نظر روش توصیفی، تحلیلی و پیمایشی است. برای جمع آوری داده های مورد نیاز از دو شیوه کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شهروندان شهرداری (حدوداً ۵۸۸ هزار نفر در سال ۱۴۰۰) است که به روش ریاضی کوکران (۳۸۵ نفر) تعیین حجم شده است. در این راستا جهت تدقیق پرسش نامه سعی گردید افراد ساکن در هر ورودی مورد پرسشگری قرار گیرند تا آشنایی بیشتری به محدوده مورد مطالعه داشته باشند. بر این مبنا برای هر ورودی ۷۷ پرسش نامه به روش تصادفی طبقه بندی شده توزیع و تکمیل گردید. ابزار اندازه گیری پرسش نامه محقق ساخته است که روایی محتوایی سوالات پرسش نامه از نظر کارشناسی اساتید و متخصصان

مرتبط با این موضوع تایید شده است و همچنین پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ $0/820$ به دست آمد که نشان از قابلیت بالا و سطح اطمینان ابزار تحقیق است. در راستای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده از طریق آزمون t تک نمونه ای در قالب نرم افزار SPSS وضعیت ورودی های شهر اردبیل مورد ارزیابی قرار گرفت. به منظور ارزیابی ورودی های مورد مطالعه از دو ابعاد عینی (کالبدی، عملکردی، زیبایی شناختی، بازنمایی هویت) و ادراکی - ذهنی (همه شمولی فضا و توجه به توانایی ها و نیازهای ناظر، محصوریت فضا، تعریف شدگی آن و ارتباط و بهم پیوستگی، تجسم پذیری، رویت پذیری، کیفیت بالا و نگهداری، خوانایی و جهت یابی آسان) که خود مشتمل بر گویه های مربوطه می باشد بهره برده شد. با توجه به ادبیات نظری و مطالعات تجربی پژوهش شاخص های به کار رفته در پژوهش حاضر در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول (۱). شاخص های به کاررفته در پژوهش

ابعاد	شاخص ها	گویه ها
عینی	کالبدی	وضعیت آسفالت معابر ، وضعیت خط کشی معابر، وضعیت جداول حاشیه مسیر، وضعیت پیاده روه، کمیت و کیفیت سرعت گیرها ، کمیت و کیفیت خروجی ها و ورودی های مسیر، جداسازی فیزیکی مسیرهای متضاد (رفت و برگشت)، دو یا سه بانده بودن مسیرهای رفت و برگشت، عرض خطوط عبور (تندرو کندرو) نصب علائم هشداردهنده در مناطق پرخطر، زیرگذرها و پل های هوایی عابر پیاده، استقرار کافی و مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی، خوانایی تابلوهای راهنمایی و رانندگی، دسترسی آسان به مسیرهای اصلی شهر و مراکز مهم شهر از ورودی
	عملکردی (امکانات خدماتی)	دسترسی آسان به جایگاه های سوخت ، دسترسی آسان به خدمات اتومبیل (تعمیرگاه، نوفروشی و ...) ، کمیت و کیفیت تابلوهای هدایت کننده به مراکز گردشگری، بازار و ... وجود مراکز اطلاع رسانی گردشگری و کیفیت خدمات آنها، دسترسی آسان به فروشگاه ها، کمیت و کیفیت پارکینگ ها، وجود استراحتگاه، سرویس بهداشتی مسجد و... و کیفیت آنها، استقرار نیروهای پلیس و برقراری نظم و امنیت، استقرار اکیپ های فوریت های پزشکی
	زیبایی شناختی	نورپردازی و روشنایی در شب، نظافت و تمیزی معابر، پیاده روهها و حاشیه مسیر، وضعیت عدم ترافیک و آلودگی بصری و صوتی، زیبایی سنگ فرش پیاده روهها، رنگ آمیزی جداول کنار مسیر، سرزندگی، دلباز بودن، نظم و تزیینات تابلوهای تجاری در مجاورت ورودی، نمای ساختمان های مجاور، زیبایی و عدم فرسودگی، رنگ آمیزی مناسب، ارتفاع مناسب، ابعاد مناسب، نصب مناسب تابلو بر روی ساختمان

<p>وجود تابلوهای معرف شخصیت های برجسته شهر، وجود تابلوهای اطلاع دهنده از ویژگی های شهر و مردم آن، نمایش و معرفی فرهنگ مردم شهر، تناسب ساختمان های ورودی با ساختمان های درون شهر، معماری و شهرسازی متناسب با ارزش های بومی و محلی، وجود مراکز تولید و عرضه سوغات شهر در مبادی ورودی، نمایش فعالیت اقتصادی عمده مردم شهر در مناظر ورودی</p>	<p>بازنمایی هویت</p>	
<p>توجه به گروه های جنسی و سنی و گروه های خاص، توجه به سواره یا پیاده بودن ناظر، توجه به حرکت یا سکون ناظر، توجه به شهروند یا مسافر بودن ناظر، توجه به جهت دید ناظر</p>	<p>همه شمولی فضا و توجه به توانایی ها و نیازهای ناظر</p>	
<p>استفاده از انواع پوشش گیاهی برای ایجاد محصوریت، تداوم کالبدی با ساخت و ساز در زمین های بایر توده ها</p>	<p>محصوریت فضا، تعریف شدگی آن و ارتباط و بهم پیوستگی</p>	<p>ادراکی - ذهنی</p>
<p>وضوح نشانه و علائم، خاطره انگیزی، توجه به مقیاس حرکت سواره و پیاده، عدم وجود ساخت و سازهای مانع دید به عناصر مصنوع و طبیعی با ارزش همچون نشانه های شهری</p>	<p>تجسم پذیری و رویت پذیری</p>	
<p>هدایت دید با ایجاد و ارتقای نشانه ها، سادگی در طراحی، نورپردازی متناسب با نوع حرکت و سرعت</p>	<p>خوانایی و جهت یابی آسان</p>	

ماخذ: مطالعات نگارندگان، ۱۴۰۲

یافته های پژوهش

هدف این تحقیق ارزیابی وضعیت ورودی های شهرداری به لحاظ ابعاد عینی - ذهنی می باشد. بدین منظور از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است. از آنجایی که در این خصوص طیف ۵ گزینه ای لیکرت استفاده شده است (۱= خیلی کم، ۲= کم، ۳= متوسط، ۴= زیاد، ۵= خیلی زیاد)، به این ترتیب عدد ۳ به عنوان میانگین نظری پاسخ ها در نظر گرفته شده و میانگین به دست آمده (میانگین تجربی) با عدد ۳ مقایسه می شود. در ادامه به بررسی هر یک از شاخص های مورد مطالعه پرداخته می شود.

- ارزیابی شاخص کالبدی در ورودی های شهرداری

برای ارزیابی شاخص کالبدی از گویه های وضعیت آسفالت معابر، وضعیت خط کشی معابر، وضعیت جداول حاشیه مسیر، وضعیت پیاده روه، کمیت و کیفیت سرعت گیرها، کمیت و کیفیت خروجی ها و ورودی های مسیر، جداسازی فیزیکی مسیرهای متضاد (رفت و برگشت)، دو یا سه بانده بودن مسیرهای رفت و برگشت، عرض خطوط عبور (تندرو کندرو)، نصب علائم هشداردهنده در مناطق پرخطر، زیرگذرها و پل های هوایی عابر پیاده، استقرار کافی و مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی، خوانایی تابلوهای راهنمایی و رانندگی، دسترسی آسان به مسیرهای اصلی شهر و مراکز مهم شهر از ورودی استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص کالبدی در جدول (۲) قابل ملاحظه می باشد.

جدول (۲): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص کالبدی

گویه ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین
وضعیت آسفالت معابر	۳.۱۹	۲.۴۸	۰.۱۳	۰.۱۹۷
وضعیت خط کشی معابر	۳.۴۳	۱۷.۳۳	۰.۰۰۱	۰.۴۳۸
وضعیت جداول حاشیه مسیر، وضعیت پیاده روه	۲.۱۹	-۳۲.۳۵	۰.۰۰۱	-۰.۸۰۲
کمیت و کیفیت سرعت گیرها	۳.۲۴	۲.۳۲	۰.۰۲۰	۰.۱۸۴
کمیت و کیفیت خروجی ها و ورودی های مسیر	۳.۴۳	۱۷.۳۳	۰.۰۰۱	۰.۴۳۸
جداسازی فیزیکی مسیرهای متضاد (رفت و برگشت)	۴.۰۵	۹.۶۳	۰.۰۰۱	۱.۰۵۷
دو یا سه بانده بودن مسیرهای رفت و برگشت،	۳.۸۶	۴۰.۰۴	۰.۰۰۱	۰.۸۶۴
عرض خطوط عبور (تندرو کندرو)	۳/۰۲	۰.۸۳۲	۰.۴۰۶	۰.۲۳۳
نصب علائم هشداردهنده در مناطق پرخطر	۲/۳۷	-۲۵.۲۱	۰.۰۰۱	-۰.۶۲۳
زیرگذرها و پل های هوایی عابر پیاده	۱.۹۲	-۲۱.۵۹	۰.۰۰۱	-۰.۰۷۵
استقرار کافی و مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی	۳/۰۲	۱.۰۲۶	۰.۳۰۶	۰.۲۸۵
خوانایی تابلوهای راهنمایی و رانندگی	۳/۴۱	۱۰.۶۲	۰.۰۰۱	۰.۴۱۲
دسترسی آسان به مسیرهای اصلی شهر و مراکز مهم شهر از ورودی	۴.۲۴	۴۳.۳۸	۰.۰۰۱	۱.۲۴

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۲) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با شاخص کالبدی به شرح زیر می باشد: گویه های وضعیت آسفالت معابر (۳.۱۹)، وضعیت خط کشی معابر (۳.۴۳)، وضعیت جداول حاشیه مسیر (۳.۴۳)، وضعیت پیاده روه (۲.۱۹)، کمیت و کیفیت سرعت گیرها (۳.۲۴)، کمیت و کیفیت خروجی ها و ورودی های مسیر (۳.۴۳)، جداسازی فیزیکی مسیرهای متضاد (رفت و برگشت) (۴.۰۵)، دو یا سه بانده بودن مسیرهای رفت و برگشت (۳.۸۶)، عرض خطوط عبور (تندرو کندرو) (۳.۰۲)، نصب علائم هشداردهنده در مناطق پرخطر (۲.۳۷)، زیرگذرها و پل های هوایی عابر پیاده (۱.۹۲)، استقرار کافی و مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی (۳.۰۲)، خوانایی تابلوهای راهنمایی و رانندگی (۳.۴۱)، دسترسی آسان به مسیرهای اصلی شهر و مراکز مهم شهر از ورودی (۴.۲۴) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان را نشان می دهد. در همین خصوص ۱۰ گویه میانگین بالاتر از (حد متوسط = ۳) و ۳ گویه نیز میانگین

پایین تر از حد متوسط کسب کرده اند. در خصوص معناداری آزمون هم می توان گفت به جز گویه های وضعیت آسفالت معابر، عرض خطوط عبور (تندرو کندرو)، استقرار کافی و مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی در تمامی گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵ و مقدار آماره T بیشتر از ۱.۹۶)، یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد. همان طور که پیشتر بدان اشاره شد در گویه های وضعیت آسفالت معابر، عرض خطوط عبور (تندرو کندرو)، استقرار کافی و مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی اختلاف معنادار نیست. چون میانگین های به دست آمده آنها (میانگین تجربی) نزدیک به میانگین نظری ۳ است. لذا می توان گفت ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص کالبدی در وضعیت مطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی برابر با ۳.۱۸ (در حد متوسط) است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند

- ارزیابی شاخص عملکردی (امکانات خدماتی) در ورودی های شهرداری

برای ارزیابی شاخص عملکردی (امکانات خدماتی) از گویه های دسترسی آسان به جایگاه های سوخت، دسترسی آسان به خدمات اتومبیل (تعمیرگاه، نوفروشی و ...)، کمیت و کیفیت تابلوهای هدایت کننده به مراکز گردشگری، بازار و ...، وجود مراکز اطلاع رسانی گردشگری و کیفیت خدمات آنها، دسترسی آسان به فروشگاه ها، کمیت و کیفیت پارکینگ ها، وجود استراحتگاه، سرویس بهداشتی مسجد و ... و کیفیت آنها، استقرار نیروهای پلیس و برقراری نظم و امنیت، استقرار اکیپ های فوریت های پزشکی استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص عملکردی (امکانات خدماتی) در جدول (۳) قابل ملاحظه می باشد.

جدول (۳): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص عملکردی (امکانات خدماتی)

گویه ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین
دسترسی آسان به جایگاه های سوخت	۴.۴۵	۵۲.۲۲	۰.۰۰۱	۱.۵۴۵
دسترسی آسان به خدمات اتومبیل (تعمیرگاه، نوفروشی و ...)	۴.۶۱	۶۰.۰۲	۰.۰۰۱	۱.۶۶۱۵
کمیت و کیفیت تابلوهای هدایت کننده به مراکز گردشگری، بازار و ...	۴.۴۳	۴۲.۱۵	۰.۰۰۱	۱.۴۳۱
وجود مراکز اطلاع رسانی گردشگری و کیفیت خدمات آنها	۱.۲۶	-۶۳.۶۷	۰.۰۰۱	-۱.۷۳۲

۱.۲۹۸	۰.۰۰۱	۴۶.۶۳	۴.۲۹	دسترسی آسان به فروشگاه ها
-۱.۷۷۶	۰.۰۰۱	-۷۰.۹۱	۱.۲۲	کمیت و کیفیت پارکینگ ها
-۱.۹۰۹	۰.۰۰۰	-۱۲۲.۶۵	۱.۰۹	وجود استراحتگاه، سرویس بهداشتی مسجد و... و کیفیت آنها
-۱.۹۵۵	۰.۰۰۰	-۱۴۱.۴۹	۱.۰۴	استقرار نیروهای پلیس و برقراری نظم و امنیت
-۱.۸۵۴	۰.۰۰۱	-۹۹.۰۲	۱.۱۴	استقرار اکیپ های فوریت های پزشکی

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۳) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با شاخص عملکردی (امکانات خدماتی) به شرح زیر می باشد:

گویه های دسترسی آسان به جایگاه های سوخت (۴.۴۵)، دسترسی آسان به خدمات اتومبیل (تعمیرگاه، نوفروشی و ... (۴.۶۱)، کمیت و کیفیت تابلوهای هدایت کننده به مراکز گردشگری، بازار و... (۴.۴۳)، وجود مراکز اطلاع رسانی گردشگری و کیفیت خدمات آنها (۱.۲۶)، دسترسی آسان به فروشگاه ها (۴.۲۹)، کمیت و کیفیت پارکینگ ها (۱.۲۲)، وجود استراحتگاه، سرویس بهداشتی مسجد و... و کیفیت آنها (۱.۰۹)، استقرار نیروهای پلیس و برقراری نظم و امنیت (۱.۰۴)، استقرار اکیپ های فوریت های پزشکی (۱.۱۴)، میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان را نشان می دهد. در همین خصوص ۴ گویه میانگین بالاتر از (حد متوسط = ۳) و ۵ گویه نیز میانگین پایین تر از حد متوسط کسب کرده اند. در خصوص معناداری آزمون هم می توان گفت در تمامی گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵) یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد. لذا می توان گفت ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص عملکردی (امکانات خدماتی) در وضعیت نامطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی این شاخص برابر با ۲.۶۱ است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند.

- ارزیابی شاخص زیبایی شناختی در ورودی های شهرداری

برای ارزیابی شاخص زیبایی شناختی از گویه های نورپردازی و روشنایی در شب، نظافت و تمیزی معابر، پیاده روها و حاشیه مسیر، وضعیت عدم ترافیک و آلودگی بصری و صوتی، زیبایی سنگ فرش پیاده روها، رنگ آمیزی جداول کنار مسیر، سرزندگی، نظم و تزیینات تابلوهای تجاری در مجاورت ورودی، نمای ساختمان های مجاور، زیبایی و عدم فرسودگی، رنگ آمیزی مناسب، نصب مناسب تابلو بر روی ساختمان استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص زیبایی شناختی در جدول (۵) قابل ملاحظه می باشد

جدول (۵): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهراردبیل به لحاظ شاخص زیبایی شناختی

گویه ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین
نورپردازی و روشنایی در شب	۳.۰۳	۲.۰۳۱	۰.۴۳	۰.۳۸۹
نظافت و تمیزی معابر، پیاده روها و حاشیه مسیر	۴.۳۴	۴۹.۴۹۰	۰.۰۰۱	۱.۳۴۰
وضعیت عدم ترافیک و آلودگی بصری و صوتی	۴.۶۰	۵۸.۱۷۴	۰.۰۰۱	۱.۶۰۲
زیبایی سنگ فرش پیاده روها	۱.۲۳	-۸۰.۶۱	۰.۰۰۱	-۱.۷۶۶
رنگ آمیزی جداول کنار مسیر	۴.۴۹	۴۶.۹۳۱	۰.۰۰۱	۱.۴۹۶
سرزندگی	۱.۲۸	-۷۰.۳۱۵	۰.۰۰۱	-۱.۷۱۶
نظم و تزیینات تابلوهای تجاری در مجاورت ورودی	۱.۶۱	-۳۳.۴۵۹	۰.۰۰۱	-۱.۳۸۴
نمای ساختمان های مجاور	۱.۷۲	-۲۸.۵۸۴	۰.۰۰۱	-۱.۲۷۰
زیبایی و عدم فرسودگی	۱.۶۸	-۳۱.۶۰۴	۰.۰۰۱	-۱.۳۱۹
رنگ آمیزی مناسب	۳.۰۶	۱.۷۱۹	۰.۸۶	۰.۶۲۳
نصب مناسب تابلوهای تجاری و ... بر روی ساختمان	۱.۶۳	-۳۵.۲۱۷	۰.۰۰۱	-۱.۳۶۱

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۵) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با گویه های شاخص زیبایی شناختی به شرح زیر می باشد:

گویه های نورپردازی و روشنایی در شب (۳.۰۳)، نظافت و تمیزی معابر، پیاده روها و حاشیه مسیر (۴.۳۴)، وضعیت عدم ترافیک و آلودگی بصری و صوتی (۴.۶۰)، زیبایی سنگ فرش پیاده روها (۱.۲۳)، رنگ آمیزی جداول کنار مسیر (۴.۴۹)، سرزندگی (۱.۲۸)، نظم و تزیینات تابلوهای تجاری در مجاورت ورودی (۱.۶۱)، نمای ساختمان های مجاور (۱.۷۲)، زیبایی و عدم فرسودگی (۱.۶۸)، رنگ آمیزی مناسب (۳.۰۶)، نصب مناسب تابلوهای تجاری و ... بر روی ساختمان (۱.۶۳)، در همین خصوص ۵ گویه میانگین بالاتر از (حد متوسط = ۳) و سایر گویه نیز میانگین پایین تر از حد متوسط کسب کرده اند. در خصوص معناداری آزمون هم می توان گفت به جز گویه های نورپردازی و روشنایی در شب و رنگ آمیزی مناسب در تمامی گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵)، یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد. همان طور که بدان اشاره شد در گویه های نورپردازی و روشنایی در شب و رنگ آمیزی مناسب اختلاف معنادار نیست. چون میانگین های به دست آمده آنها

(میانگین تجربی) نزدیک به میانگین نظری ۳ است. لذا می توان گفت ورودی های شهراردبیل به لحاظ شاخص زیبایی شناختی در وضعیت نامطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی برابر با ۲.۶۰ است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند.

– ارزیابی شاخص بازنمایی هویت در ورودی های شهراردبیل

برای ارزیابی شاخص بازنمایی هویت از گویه های وجود تابلوهای معرف شخصیت های برجسته شهر، وجود تابلوهای اطلاع دهنده از ویژگی های شهر و مردم آن، نمایش و معرفی فرهنگ مردم شهر، تناسب ساختمان های ورودی با ساختمان های درون شهر، معماری و شهرسازی متناسب با ارزش های بومی و محلی، وجود مراکز تولید و عرضه سوغات شهر در مبادی ورودی، نمایش فعالیت اقتصادی عمده مردم شهر در مناظر ورودی استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص زیبایی شناختی در جدول (۶) قابل ملاحظه می باشد.

جدول (۶): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهراردبیل به لحاظ شاخص بازنمایی هویت

گویه ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین
وجود تابلوهای معرف شخصیت های برجسته شهر	۴.۲۰	۳۱.۵۷۰	۰.۰۰۱	۱.۲۰۰
وجود تابلوهای اطلاع دهنده از ویژگی های شهر و مردم آن	۱.۴۶	-۶۰.۴۳۶	۰.۰۰۱	-۱.۵۳۷
نمایش و معرفی فرهنگ مردم شهر	۱.۴۹	-۵۸.۸۳۹	۰.۰۰۱	-۱.۵۰۱
تناسب ساختمان های ورودی با ساختمان های درون شهر	۱.۵۵	-۵۳.۶۶۸	۰.۰۰۱	-۱.۴۴۴
معماری و شهرسازی متناسب با ارزش های بومی و محلی	۴.۲۵	۳۳.۸۲۲	۰.۰۰۱	-۱.۲۵۱
وجود مراکز تولید و عرضه سوغات شهر در مبادی ورودی	۱.۸۵	-۱۲.۵۸۵	۰.۰۰۱	-۱.۱۴۲
نمایش فعالیت اقتصادی عمده مردم شهر در مناظر ورودی	۱.۵۹	-۴۶.۵۳۸	۰.۰۰۱	-۱.۴۰۵

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۶) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با شاخص بازنمایی هویت به شرح زیر می باشد:

وجود تابلوهای معرف شخصیت های برجسته شهر (۴.۲۰)، وجود تابلوهای اطلاع دهنده از ویژگی های شهر و مردم آن (۱.۴۶)، نمایش و معرفی فرهنگ مردم شهر (۱.۴۹)، تناسب ساختمان های ورودی با ساختمان های درون شهر (۱.۲۳)،

رنگ آمیزی جداول کنار مسیر (۴.۴۹)، سرزندگی (۱.۲۸)، نظم و تزیینات تابلوهای تجاری در مجاورت ورودی (۱.۵۵)، معماری و شهرسازی متناسب با ارزش های بومی و محلی (۴.۲۵)، وجود مراکز تولید و عرضه سوغات شهر در مبادی ورودی (۱.۸۵)، نمایش فعالیت اقتصادی عمده مردم شهر در مناظر ورودی (۱.۵۹)، در همین خصوص ۲ گویه میانگین بالاتر از (حد متوسط = ۳) و ۵ گویه نیز میانگین پایین تر از حد متوسط کسب کرده اند. در خصوص معناداری آزمون هم می توان گفت در تمامی گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵) یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد. می توان گفت ورودی های شهر اردبیل به لحاظ شاخص بازنمایی هویت در وضعیت نامطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی این شاخص برابر با ۳۴.۲ است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند. جدول (۸) میانگین بعد عینی به تفکیک هر یک از ورودی شهر اردبیل را نشان می دهد.

جدول (۸): میانگین بعد عینی به تفکیک هر یک از ورودی شهر اردبیل

ورودی آستار- اردبیل (میدان آزادگان)			عینی
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۲.۵۸	۰.۸۴۸	۰.۰۰۱	
ورودی آستار- اردبیل (میدان فاطمیون)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۲.۵۰	۰.۵۵۳	۰.۰۰۱	
ورودی مغان- اردبیل (میدان وحدت)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۲.۱۹	۱.۰۸۸	۰.۰۰۱	
ورودی تبریز- اردبیل (میدان بسیج)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۳.۸۷	۰.۹۰۸	۰.۰۰۱	
ورودی تهران- اردبیل (میدان ایثار)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۱.۹۶	۰.۵۷۲	۰.۰۰۱	

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

بر اساس جدول (۸) در بعد عینی، ورودی تبریز- اردبیل (میدان بسیج) با کسب میانگین (۳.۸۷)، آستار- اردبیل (میدان آزادگان) (۲.۵۸)، آستار- اردبیل (میدان فاطمیون) (۲.۵۰)، مغان اردبیل (میدان وحدت) (۲.۱۹)، تهران- اردبیل (میدان ایثار) (۱.۹۶) به ترتیب بیشترین تا کمترین امتیاز را کسب کرده اند. ورودی تبریز- اردبیل نسبت به بقیه ورودی ها وضعیت بهتری دارد و ورودی میدان ایثار نیز نسبت به بقیه ورودی ها در وضعیت نامطلوب قرار دارد.

- ارزیابی شاخص همه شمولی فضا در ورودی های شهرداری

برای ارزیابی شاخص همه شمولی فضا از گویه های توجه به گروه های جنسی و سنی و گروه های خاص، توجه به سواره یا پیاده بودن ناظر، توجه به حرکت یا سکون ناظر، توجه به شهروند یا مسافر بودن ناظر، توجه به جهت دید ناظر استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص همه شمولی فضا در جدول (۹) قابل ملاحظه می باشد.

جدول (۹): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهرداری به لحاظ همه شمولی فضا

اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	مقدار آماره t	میانگین	گویه ها
-۱.۷۷۶	۰.۰۰۱	-۶۶.۱۰۴	۱.۲۲	توجه به گروه های جنسی و سنی و گروه های خاص
-۰.۶۶۷	۰.۰۰۱	-۱۳.۴۲۶	۲.۳۳	توجه به سواره یا پیاده بودن ناظر
-۰.۰۲۳۳	۰.۲۴۲	-۱.۱۷۲	۲.۹۷	توجه به حرکت یا سکون ناظر
-۰.۳۴۲	۰.۰۰۱	-۱۰.۷۳۷	۲.۶۵	توجه به شهروند یا مسافر بودن ناظر
-۰.۰۱۰	۰.۴۵۰	-۰.۷۵۶	۲.۹۸	توجه به جهت دید ناظر

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۹) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با شاخص همه شمولی فضا به شرح زیر می باشد:

توجه به گروه های جنسی و سنی و گروه های خاص (۱.۲۲)، توجه به سواره یا پیاده بودن ناظر (۲.۳۳)، توجه به حرکت یا سکون ناظر (۲.۹۷)، توجه به شهروند یا مسافر بودن ناظر (۲.۶۵)، توجه به جهت دید ناظر (۲.۹۸)، در همین خصوص ۲ گویه میانگین تقریباً نزدیک به (حد متوسط = ۳) و سایر گویه ها نیز میانگین پایین تر از حد متوسط کسب کرده اند. در خصوص معناداری آزمون هم می توان گفت به جز گویه های توجه به حرکت یا سکون ناظر و توجه به جهت دید ناظر در تمامی گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵)، یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد. همان طور که بدان اشاره شد در گویه های حرکت یا سکون ناظر و توجه به جهت دید ناظر اختلاف معنادار نیست. چون میانگین های به دست آمده آنها (میانگین تجربی) نزدیک به میانگین نظری ۳ است. می توان گفت ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص همه شمولی فضا در وضعیت نامطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی برابر با ۲.۴۳ است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند.

- ارزیابی شاخص محصوریت فضا در ورودی های شهرداری

برای ارزیابی شاخص محصوریت فضا از گویه های استفاده از انواع پوشش گیاهی برای ایجاد محصوریت، تداوم کالبدی با ساخت و ساز در زمین های بایر بین توده ها استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص محصوریت فضا در جدول (۱۰) قابل ملاحظه می باشد.

جدول (۱۰): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهرداری به لحاظ محصوریت فضا

گویه ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین
استفاده از انواع پوشش گیاهی برای ایجاد محصوریت	۳.۴۷	۱۱.۲۵۶	۰.۰۰۱	۰.۴۷۰
تداوم کالبدی با ساخت و ساز در زمین های بایر بین توده ها	۲.۰۱	-۴۷.۶۱۰	۰.۰۰۱	-۰.۹۸۱

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۷) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با شاخص محصوریت فضا به شرح زیر می باشد:

استفاده از انواع پوشش گیاهی برای ایجاد محصوریت (۳.۴۷)، تداوم کالبدی با ساخت و ساز در زمین های بایر بین توده ها (۲.۰۱)، در خصوص معناداری آزمون هم می توان گفت در هر دو گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵)، یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد.. می توان گفت ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص محصوریت فضا در وضعیت نامطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی برابر با ۲.۷۴ (در حد ضعیف) است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند.

- ارزیابی شاخص تجسم پذیری و رویت پذیری ورودی های شهرداری

برای ارزیابی شاخص تجسم پذیری و رویت پذیری از گویه های وضوح نشانه و علائم، خاطره انگیزی، توجه به مقیاس حرکت سواره و پیاده، عدم وجود ساخت و سازهای مانع دید به عناصر مصنوع و طبیعی با ارزش همچون نشانه های شهری استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص تجسم پذیری و رویت پذیری در جدول (۱۱) قابل ملاحظه می باشد.

جدول (۱۱): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص تجسم پذیری و رویت پذیری

اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	مقدار آماره t	میانگین	گویه ها
۰.۵۵۸	۰.۰۰۱	۱۲.۹۵۰	۳.۵۵	وضوح نشانه و علائم
-۰.۷۷۴	۰.۰۰۱	-۳۳.۸۴۱	۲.۲۲	خاطره انگیزی
-۰.۹۲۹	۰.۰۰۱	-۴۱.۸۱۶	۲.۰۷	توجه به مقیاس حرکت سواره و پیاده
-۰.۸۰۵	۰.۰۰۱	-۳۶.۹۰۱	۲.۱۹	عدم وجود ساخت و سازهای مانع دید به عناصر مصنوع و طبیعی با ارزش همچون نشانه های شهری

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۱۱) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با شاخص تجسم پذیری و رویت پذیری به شرح زیر می باشد:

وضوح نشانه و علائم (۳.۵۵)، خاطره انگیزی (۲.۲۲)، توجه به مقیاس حرکت سواره و پیاده (۲.۰۷)، عدم وجود ساخت و سازهای مانع دید به عناصر مصنوع و طبیعی با ارزش همچون نشانه های شهری (۲.۱۹)، در همین خصوص تنها یک گویه میانگین نزدیک به (حد متوسط = ۳) و سایر گویه ها میانگین پایین تر از حد متوسط کسب کرده اند. در خصوص معناداری آزمون هم می توان گفت در تمامی گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵)، یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد. می توان گفت ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص همه شمولی فضا در وضعیت نامطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی برابر با ۲.۵۰ است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند.

- ارزیابی شاخص خوانایی و جهت یابی ورودی های شهرداری

برای ارزیابی شاخص خوانایی و جهت یابی از گویه های هدایت دید با ایجاد و ارتقای نشانه ها، سادگی در طراحی، نورپردازی متناسب با نوع حرکت و سرعت استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای شاخص خوانایی و جهت یابی در جدول (۱۲) قابل ملاحظه می باشد.

جدول (۱۲): آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی ورودی های شهرداری به لحاظ شاخص خوانایی و جهت یابی آسان

گویه ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین
هدایت دید با ایجاد و ارتقای نشانه ها	۴.۰۳	-۱۳۶۳.۵۱۸	۰.۰۰۰	-۲۵.۹۶۸
سادگی در طراحی	۳.۲۷	-۵۱۳.۵۹۸	۰.۰۰۰	-۲۶.۷۲۷
نورپردازی مناسب با نوع حرکت و سرعت	۳.۰۹	-۵۱۴.۳۰۷	۰.۰۰۰	-۲۶.۹۰۶

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

مطابق با جدول (۱۲) میانگین نظرات کسب شده از سوی شهروندان در رابطه با شاخص خوانایی و جهت یابی آسان به شرح زیر می باشد:

هدایت دید با ایجاد و ارتقای نشانه ها (۴.۰۳)، سادگی در طراحی (۳.۲۷)، نورپردازی مناسب با نوع حرکت و سرعت (۳.۰۹)، در خصوص معناداری آزمون می توان گفت در تمامی گویه ها اختلاف معنی داری وجود دارد (سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵)، یعنی بین میانگین نظری (۳) با میانگین به دست آمده آنها اختلاف معناداری وجود دارد. ورودی های شهر اردبیل به لحاظ شاخص خوانایی و جهت یابی آسان در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. چرا که میانگین کلی برابر با ۳.۴۶ است. این مطالب را آزمون t در سطح معناداری ۹۵ درصد تایید می کند. جدول (۱۳) میانگین بعد ادراکی - ذهنی به تفکیک هر یک از ورودی شهر اردبیل را نشان می دهد.

جدول (۱۳): میانگین بعد ادراکی - ذهنی به تفکیک هر یک از ورودی شهر اردبیل

ورودی آستار- اردبیل (میدان آزادگان)			ادراکی - ذهنی
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۲.۶۲	۰.۶۰۷	۰.۰۰۱	
ورودی آستار- اردبیل (میدان فاطمیون)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۲.۱۵	۰.۳۶۵	۰.۰۰۱	
ورودی مغان- اردبیل (میدان وحدت)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۳.۱۴	۰.۸۸۴	۰.۱۶۰	
ورودی تبریز- اردبیل (میدان بسیج)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۳.۶۷	۱.۰۴۴	۰.۰۰۱	
ورودی تهران- اردبیل (میدان ایثار)			
میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	
۲.۳۳	۰.۴۷۶	۰.۰۰۱	

ماخذ: یافته های مستخرج از پرسش نامه، ۱۴۰۲

بر اساس جدول (۱۳) در بعد ادراکی- ذهنی، ورودی تبریز- اردبیل (میدان بسیج) با کسب میانگین (۳.۶۷)، مغان- اردبیل (میدان وحدت)، (۳.۱۴)، آستار- اردبیل (میدان آزادگان (۲.۶۲)، تهران- اردبیل (میدان ایثار) (۲.۳۳)، آستار- اردبیل (میدان فاطمیون) (۲.۱۵) به ترتیب بیشترین تا کمترین امتیاز را کسب کرده اند. ورودی تبریز- اردبیل نسبت به بقیه ورودی ها وضعیت بهتری دارد و ورودی میدان فاطمیون نیز نسبت به بقیه ورودی ها در وضعیت نامطلوب قرار دارد.

نتیجه گیری

در عصر حاضر به دنبال گسترش نسنجیده شهرها، ورودی ها نه تنها فاقد برنامه ریزی منسجم می باشند بلکه به حدی از لحاظ کیفیت تنزل یافته اند که در فضا سازی آنها غالباً تنها عناصر مشهود برنامه ریزی شده جهت یادآوری مفهوم ورود، تعبیه یک تابلو خوش آمدگویی است که ورود به شهر را نشان می دهد. بنابراین این فضاها به بخش های فراموش شده شهر مبدل شده اند. با عنایت به اینکه ورودی های شهر به عنوان یکی از اصلی ترین اجزای ساختار کالبدی و فضایی شهر می باشد وضعیت نا به سامان این ورودی ها می تواند از انسجام منظر شهری و بار فرهنگی شهر کاسته و وجهه فرهنگی و اجتماعی آن را مختل نماید. در واقع ورودی های شهر به عنوان مهم ترین اجزای سیما و منظر شهری می باشند که بیش از همه به مقوله ای فراموش شده تبدیل گشته و هم اکنون در اکثر شهرهای کشور ما اثری از یک فضای ورودی با تمامی خصوصیتی که باید داشته باشد به چشم نمیخورد. در این راستا شهر اردبیل علی رغم اینکه یکی از مقاصد و کانون های جذب گردشگر می باشد اما ورودی های این شهر آن چنان که باید و شاید مورد بررسی و واکاوی قرار نگرفته اند. بدین منظور هدف این پژوهش ارزیابی و تحلیل سیما و منظر ورودی های شهر اردبیل بوده است با استفاده از نظرات شهروندان در قالب نرم افزار SPSS و با بهره گیری از آزمون t تک نمونه ای انجام شد. یافته های پژوهش در خصوص بعد عینی حاکی از آن است ورودی های هدف به لحاظ شاخص کالبدی با کسب میانگین (۳.۱۸) در وضعیت نسبتاً مطلوب، به لحاظ شاخص عملکردی با کسب میانگین (۲.۶۱)، به لحاظ شاخص زیبایی شناختی با کسب میانگین (۲.۶۰)، به لحاظ بازنمایی هویت با کسب میانگین (۲.۳۴) در وضعیت نامطلوب قرار دارند. میانگین بعد عینی به تفکیک هر یک از ورودی های مورد مطالعه نیز بیانگر این است ورودی تبریز- اردبیل نسبت به سایر ورودی ها در وضعیت مطلوب و ورودی میدان ایثار نیز نسبت به سایر ورودی های هدف در وضعیت نامطلوب قرار دارد. یافته های پژوهش در خصوص بعد ادراکی- ذهنی نیز حاکی از آن است ورودی های هدف به لحاظ شاخص همه شمولی فضا با کسب میانگین (۲.۴۳)، به لحاظ شاخص محصوریت فضا با کسب میانگین (۲.۷۴)، به لحاظ شاخص تجسم پذیری و رویت پذیری (۲.۵۰) در وضعیت نامطلوب قرار دارند اما به لحاظ شاخص خوانایی و جهت یابی با کسب میانگین (۳.۴۶) در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارند. میانگین بعد عینی به تفکیک هر یک از ورودی های مورد مطالعه بیانگر این است که داد. ورودی تبریز- اردبیل نسبت به سایر ورودی های هدف در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد و ورودی میدان فاطمیون نیز نسبت به سایر ورودی ها در وضعیت نامطلوب قرار دارد. در یک نتیجه گیری کلی می توان اذعان نمود بر اساس اظهار نظرات پاسخ گویان ورودی های شهر اردبیل در دو بعد عینی و ذهنی- ادراکی با کسب میانگین کلی کمتر از میانه نظری (۳) در وضعیت نامطلوب قرار

دارند. با نظر به مسائل پیش رو و وضعیت نا به سامان ورودی های شهردارییل پیشنهادت زیر ارایه می گردد: با نظر به مسائل پیش رو و وضعیت نا به سامان ورودی های شهردارییل پیشنهادت زیر ارایه می گردد: استفاده از پوشش گیاهی مناسب، آب نماها با نگرش کشش بصری که سبب ارتقای زیبایی شناسی بصری شود. افزایش عرض خیابان؛ استفاده از نورپردازی تزئینی و رنگی به خصوص در شب؛ طراحی فضای سبز به خصوص در مسیرهای مشرف بر پیاده روها جهت کمک به انعطاف پذیری کالبدی بدنه؛ افزایش تنوع در عین حذف عوامل و عناصر مغشوش کننده؛ تقویت نشانه ها با تعبیه المان های مربوطه می تواند موجب تحکیم هویت و سرزندگی گردد؛ همسان سازی مکان تصب تابلوهای تبلیغاتی با توجه به ضوابط شهرسازی و سازمان زیباسازی؛ برنامه ریزی به منظور به وجود آوردن عناصر مطلوب و متناسب با نقش محور ورودی که در حال حاضر وجود ندارد (ایجاد مجموعه خدمات درمبادی ورودی ها)؛ ارتقای جذابیت های کالبدی و پویایی عناصر سیمای کالبدی؛ تعبیه پایانه های گردشگری جهت ارائه آداب و رسوم، غذاهای سنتی و سوغات شهردارییل؛ اختصاص غرفه جهت معرفی مکان هایی نظیر هتل، سوئیت، کافه؛ استفاده از درختان و پوشش گیاهی مناسب با اقلیم شهر

منابع

- اهری، زهرا. (۱۳۹۵). مکتب اصفهان در شهرسازی- دستور زبان طراحی شالوده شهر، تهران، فرهنگستان هنر
- اسدی، لیلا. (۱۴۰۱). نقش شهرداری در طراحی معماری سبز محیط های شهری با رویکرد ایرانی- اسلامی، مجله جغرافیا و روابط انسانی، شماره ۴، صص ۱۷۳-۱۶۱
- ابراهیم زاده، عیسی؛ کماسی، حسین (۱۳۹۳). ارزیابی و تحلیل کیفیت خدمات شهرداری بر اساس مدل سرکوال (مطالعه موردی: شهرداری شهر سنقر)، فصلنامه ساختار و کارکرد شهری، دوره ۲، شماره ۶، صص ۱۵۳-۱۷۲
- براتی، ناصر؛ نجفی ترونجی، نسیم. (۱۳۹۵). ارزیابی نماد ورودی شهرها بر مبنای مولفه های کالبدی طراحی مطالعه موردی: نماد ورودی شرقی شهر قزوین، فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۱۴، صص ۸۱-۹۱
- باقری، یوسف؛ منصوری، سید امیر. (۱۳۹۷). ورودی شهر به مثابه عنصری جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری، نشریه باغ نظر، دوره ۱۵، شماره ۶۰، صص ۱۴-۵
- ثبوتی، هومن؛ سیما، یلدا. (۱۳۹۰). اثرات نامطلوب ورودی های شهر در ایران و ضرورت اصلاح آن ها، مهندسی عمران، دوره ۲، شماره ۳، صص ۵۳-۶۵

- حسینی، اردلان؛ حبیبی، کیومرث. (۱۴۰۰). کاربست تئوری زمینه گرایی در طراحی ورودی شهرکرامانشاه از سمت همدان، مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه ای، دوره ۲، شماره ۴، صص ۴۲-۲۳
- خدای پور، اکرم؛ ذبیحی، حسین؛ مفیدی شمیرانی، سید مجید (۱۳۹۹). ارزیابی مولفه های تاثیرگذار بر ارتقاء هویت منظر معماری در نماهای معاصر، فصلنامه علمی پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۱۱، شماره ۴۱، صص ۱۹۷-۲۱۴.
- خطیبی، سید محمدرضا؛ رضایی، سمانه (۱۳۹۳). نحوه طراحی ورودی شهرها با رویکرد سکانس بندی عرصه ورودی شهر (نمونه موردی: ورودی قزوین از سمت تاکستان)، همایش ملی نظریه های نوین در معماری و شهرسازی، صص ۱-۱۲
- زکی زاده، فرزانه؛ و زکی زاده، فرحناز. (۱۳۹۴). ساماندهی ورودی شهر با رویکرد برنامه ریزی شهری (نمونه موردی: ورودی اصلی شهر کرج)، همایش ملی معماری و شهرسازی بومی ایران، یزد، صص ۱-۱۶
- شکوهی، علی؛ بیات، الهام؛ مجتبی زاده، عاطفه. (۱۳۹۰). بررسی هویت در منظر ورودی شهرها (نمونه موردی ورودی جنوبی شهر زنجان)، سومین همایش ملی عمران شهری
- طاهری، فرناز. (۱۴۰۰). فرصت ها و چالش های فرارو در زیباسازی سیما و منظر شهری (مورد مطالعه: استان خوزستان، شهر ایذه)، پژوهش های مکانی فضایی، دوره ۶، شماره ۱، ۶۸-۵۷
- قافله باشی، سید حامد؛ ضرابی، محمد مهدی؛ زرکش، ندا. (۱۴۰۱). سنجه های کیفی منظر شهری با توجه به باغ های سنتی (مطالعه موردی: شهر قزوین). دو فصلنامه اندیشه معماری، دوره ۶، شماره ۱۲، صص ۲۰۳-۱۸۵
- قدمی، مصطفی؛ ملک شاهی، غلامرضا؛ اکبری، مهام امیر؛ محسنی، ایرج. (۱۳۹۰). بررسی کیفیت کالبدی و کارکردی مبادی ورودی شهری- نمونه مورد مطالعه شهر بابلسر، مجله جغرافیا و توسعه، دوره ۹، شماره ۲۱، صص ۱۹۷-۱۸۱
- قریب، فریدون (۱۳۸۲). ضوابط ساماندهی و معیارهای طراحی شهری برای مبادی ورودی شهرها، هنرهای زیبا؟ شماره ۱۵، صص ۲-۴۱
- قوام پور، احمد (۱۳۸۵). نگاهی نو به نقش و جایگاه ورودی ها در منظر شهری، ماهنامه پیام سبز، شماره ۵۴
- کیانی، اکبر؛ سرگزی، زهرا. (۱۳۹۳). بررسی سیما و منظر ورودی زاهدان در شهر زابل از جنبه زیبایی شناسی، پژوهش و برنامه ریزی شهری، دوره ۴، شماره ۱۵، صص ۱-۱۶
- کیانی، اکبر؛ سالاری سردری، فرضعلی (۱۳۹۰). بررسی و ارزیابی اولویت های منظر فضاهای عمومی شهر عسلویه با استفاده از مدل ANP، باغ نظر، دوره ۸، شماره ۱۸، صص ۱-۱۴
- کالن، گوردون. (۱۳۷۷). گزیده منظر شهری. با ترجمه منوچهر طیبیان. تهران: دانشگاه تهران
- لیتکوهی، ساناز؛ صبور، سمیه. (۱۳۹۳). ساماندهی ورودی شهر تبریز، تحلیل کلیدی گذشته و حال، همایش ملی معماری، عمران و توسعه شهری، کانون ملی معماری ایران، تبریز، ۲۰-۱

- لینچ کوین. (۱۹۶۰). سیمای شهر". ترجمه: مزینی، منوچهر. (۱۳۹۷). انتشارات دانشگاه تهران
- محملی ایبانه، حمیدرضا (۱۳۹۰). ارزیابی مفهوم منظر در طرح های شهری، مقایسه تطبیقی سیر تکوین طرح های جامع. تهران با تجارب جهانی، فصلنامه باغ نظر، شماره ۱۷، صص ۹۵-۱۰۴.
- مقصودی، امین؛ و همکاران (۱۳۹۹). سیمای شهری انعکاسی از هویت شهر، ارتباط مفهوم هویت و سیمای شهری در بافت سنتی شهر گرگان، مجله هنر و تمدن شرق، شماره ۲۷، صص ۱-۱۰
- ماستیانی، مهدی؛ شیخی، محدثه؛ دانشپور، عبدالهادی. (۱۳۹۷). بررسی تطبیقی الزامات ساماندهی کالبدی- فضایی مبادی ورودی شهرها از دیدگاه گروه های استفاده کننده از آن ها با مدل مکان پایدار، مورد مطالعاتی: جنوب شرق تهران، فصلنامه آرمان شهر، دوره ۱۱، شماره ۲۳، صص ۲۵۱-۲۶۴
- معینی فر، مریم؛ شجاعی، اله (۱۳۹۴). بهسازی منظر ورودی با هدف ارتقاء حس دعوت کنندگی (محدوده مورد مطالعه: جلوخان مسجد النبی تا ورودی بازار قزوین)، دو صلنامه پژوهش های منظر شهر، شماره ۳، صص ۴۹-۶۱
- ملکی، سعید؛ احمدی، توران (۱۳۹۲). بررسی کیفیت بصری سیما و منظر شهری ایلام، دوره ۱۴، شماره ۳۸، فرهنگ ایلام.

- Moshiri, S. R., Rahmani, B., & Eslami Rad, Gh. (2014). A Comparative study of the City Texture Perspectives based on the urban furniture indexes, (A Case Study: Behshahr)". Zagros Geography and Urban Planning perspective journal, 19, 81-98
- Wang, S., & Gu, K. (2020). Pingyao: The historic urban landscape and planning for heritageled urban changes. Cities, 97, 102489